

भाजपा आणि आंध्र प्रदेशचे विभाजन

अरुण जेटली

विरोधी पक्षनेते(राज्यसभा)

तेलंगणा राज्याची स्थापना वास्तविक बनली आहे, अशामध्ये राजकीय पर्यवेक्षक आणि मिडीयाने आता यासंदर्भात विश्लेषण करतील की राजकीय दृष्टितून कोणाला फायदा झाला अथवा निर्णयाचा काय निकाल लागला. संसदेच्या निर्णयाकडे सिमित दृष्टीकोनातून पाहणे मुख्यपणाचे ठरेल. तेलंगणा त्या क्षेत्रातील जनतेची संविधानिक महत्त्वाकांक्षा बनली आहे. त्यांच्या भावना इतक्या जबरदस्त होत्या की यात आणखी विलंब केल्यास गोंधळ होऊन अधिक अशांती निर्माण झाली असती.

काँग्रेस पक्षाने मागील काही वर्षात जितक्या खराब प्रकारे हे प्रकरण सोडविण्याचा प्रयत्न केला त्यामुळे समस्या आणखी वाढल्या. छत्तीसगड, झारखंड, आणि उत्तराखंड प्रमाणे सर्वसंमति कायम करण्याऐवजी काँग्रेस पक्षाच्या आपसात लढणा-या गुटाने राज्यात राहणा-या लोकांमध्ये द्वेष निर्माण केला आहे. सर्व राज्यात शासन प्रणाली ठप्प झाली होती. आंध्र प्रदेश भारताच्या उद्यमी राज्यांपैकी एक आहे. या मुद्द्याच्या समाधानासाठी कोणालाही राजकीय संधीतून आणि शासनकलेतून कोणा एकाची निवड करावी लागेल.

भाजपाचे राज्य विभाग मागील तीन दशकापेक्षा सुद्धा अधिक वेळ तेलंगणाच्या स्थापनेसाठी प्रतिबद्ध होती. 2006 मध्ये केंद्रीय दलाने या मागणीचे समर्थन केले. भाजपाने आपल्या दोन्ही गोष्टींवर जोर दिला. पहिले, एक वेगळे तेलंगण राज्य स्थापन अवश्य झाले पाहिजे. दुसरे म्हणजे सीमांध्र लोकांबरोबर योग्य न्याय निवाडा केला गेला पाहिजे. कारण राज्याच्या विभाजनाच्या परिणामस्वरूप आर्थिक दृष्ट्या सीमांध्र लोकांना त्रास झेलावा लागेल. जे लोक अत्यधिक दिखावा करतात ते तात्कालिक फायदा पाहतात. दुहेरी उद्देश्यांमध्ये संतुलन कायम करणे मुश्किल होते. तेलंगणातील लोक खुश आहेत की त्यांच्या राज्याची स्थापना झाली आणि हैद्राबाद तेलंगणाचा एक अभिन्न हिस्सा आहे. संसदेच्या दोन्ही सदनात कायद्याची सफलता अथवा विफलता भाजपावर निर्भर होती. सत्तेचे संतुलन भाजपाकडे होते. आम्ही तेलंगणाच्या बाजूने मुख्य भूमिका देण्याचा निर्णय घेतला, जी आमची खुप वेळेपासूनची मागणी होती.

दोन इतर आव्हाने सुद्धा होती. सीमांध्रच्या हितांना कसे संतुलित केले जाईल? तुम्ही या गोष्टीला कसे उघड कराल की तेलंगणाच्या स्थापनेसंदर्भात सरकार योग्य प्रकारे पुढे गेली नाही? ही गोष्ट उघड करताना, एक सतर्क विरोधी असल्याने ते आमचे कर्तव्य होते की, याबद्दल सांगावे की हैद्राबादसाठी कायदा आणि सुव्यवस्थेची ताकद मंत्री परिषदेकडे राहण्याऐवजी राज्यपालांना देण्यासाठी एक संविधान संशोधन जरूरी आहे. आमची हे विचार योग्य ठरले कारण या मुद्द्यावर सरकारची प्रतिक्रिया अर्धवट मनाने आणि अविश्वसनीय होती. हे पक्षाचे दृढ मत होते की, सीमांध्रच्या वित्तीय हितांची रक्षेसंदर्भात सरकारची सकारात्मक प्रतिबद्धतेचे सार तत्त्व काढा. आम्ही त्यास मार्गस्थ करण्यासाठी सर्व प्रकारच्या संसदीय युक्त्या अवलंबिल्या. सोबत पार्टीच्या रूपात आमची स्थिती, जी संख्यांच्या दृष्टीने सत्तेचे संतुलन करते होती. त्याचा आम्हाला अतिरिक्त लाभ मिळाला. राज्यसभेत आम्ही सरकारशी त्या प्रतिबद्धतेबद्दल हे सार तत्त्व काढण्यासाठी समर्थ राहिलो की सीमांध्रला पाच वर्षांसाठी विशेष श्रेणीचा दर्जा मिळेल, सीमांध्र मध्ये गुंतवणूकीसाठी प्रोत्साहन अशाच प्रकारे आकर्षित केले जाईल ज्याप्रकारे अन्य राज्यांसाठी उपलब्ध आहे. रायलसीमा आणि उत्तरी तटवर्ती आंध्रप्रदेश जिल्ह्यांसाठी मागास क्षेत्र म्हणून पॅकेज दिले जाईल. पोलावरम ज्याला एक राष्ट्रीय परियोजना घोषित केली गेली आहे, तिथे पहिल्यासारखी स्थिती बहाल करणे आणि पुनर्वासाची सुविधा दिली जाईल, सीमांध्रसाठी संसाधन अंतर केंद्र सरकारकडून तोपर्यंत सहायता मिळेल जोपर्यंत 14 वे वित्त आयोग त्याची पात्रता सिद्ध करत नाही. हा पॅकेज निश्चित रूपाने योग्य असेल आणि मोठ्या प्रमाणावर सीमांध्रच्या हितांना लक्षात घेईल.

जर सीमांध्रची नवी राजधानी बनविण्यासाठी केंद्रातून सहायतेच्या रूपाने कोणत्या मागणी केली जात असेल तर भाजपा या महत्त्वाकांक्षेला पुढे नेण्यासाठी सकारात्मक भूमिका घेईल.

इतक्या गोंधळानंतर जस-जशी स्थिती सामान्य होत होती, हे स्पष्ट झाले आहे, तथापि अविभाजित आंध्र प्रदेशात भाजपा परंपरागत रूपाने एक छोटासा राजकीय समूह होता, त्याने आपल्या कर्तव्याचे पालन जबाबदारीने केले आणि तत्कालिन आंध्रप्रदेशाचे दोन विभाजित होणारे क्षेत्रादरम्यान निष्पक्ष राहण्याचा प्रयत्न केला.